

3. 12. 1999

הכביש הישן

הכביש הישן מסמל בשבילי במיוחד את אותם ימים ראשונים ותמיד כאשר אני עוברת בו הוא מעורר בי התרגשות.

הכביש, המגבינה, המאפיה, הוובלים והפסלים של נחקה, "המסכל והזורע", בזכרוני - זכרון של ילדה, הם הדברים שנשארו מאז כמעט ללא שינוי. את הכביש סללו בידיים. בפטישים ניפצו את האבנים ותקעו אבן אחר אבן באדמה. יש חלקים בכביש בהם נראות בבירור אבני הספה הגדולות המסותתות ובמרכז אבנים קטנות יותר וחצץ. פה ושם חלקים מזופתים, שלב מאוחר יותר בתולדות הכביש. אני זוכרת שהיה זמן בו זיפתו רק שני פסים בשביל הגלגלים.

לאורך הכביש אחרי פסי הרכבת, עדין ישנה שדרת עצי חרוב עתיקים, יפים. צמיחתם פראית ויד לא פגעה בהם.

את הכביש התחילו לסלול בשנת 1945 וסימו ב - 1947

דוד קהון מוסיף ומספר על הכביש.

הסוכנות החליטה לסלול כביש לכפר מנחם הם שלחו את המהנדס בסין שודאי זכור לותיקים.

רצינו להמנע מלעבור בכפר טינה שהיתה בו סמטה צרה והילדים היו נתלים על כל מה שזו. פחדנו שמא ידרס ילד ועל כן חפשנו מסלול שלא יעבור בטינה. בשביל לסלול כביש צריך היה להיות רצף של אדמה ששיכת לנו. השטח שבבעלותנו היה בערך רק עד בריכת מקורות של היום. משם היה השטח בבעלותם של תושבי טינה. עד ל"דרך המלך" (דרך צבורית) שעברה בשטח של מסמיה הקטנה ומשם המשיכה למסמיה הגדולה.

בין יתר החלקות, החלקה שבה צריך היה לעבור רוב תואי הכביש שלנו היתה שיכת לאיסמעין אל עזי. ורק כמאתים המטרים האחרונים היו שיכים למוכתר של טינה. היה צריך להשיג זכות לסלול כביש. איסמעין נתן את הרשות לסלול לכל אורך החלקה שלו ללא תשלום, בצינו שהכביש יהיה לשימוש כולם. המוכתר של טינה ניסה להתעשר ממכירת השטח ולא ידע כמה לדרוש, לאחר שהיתה הסכמה של איסמעין וכל יתר התואי היה מאושר, הסכים קצין המחוז של עזה להפקיע את מאתים המטרים האלה תמורת פרוטות. המסלול של הכביש היה על פי הרצף של שטחי האדמה אלה שלנו ואלה שנרכשו. הכביש התחבר לכביש הראשי בערך באותו מקום בו הוא מתחבר גם היום, על יד שערי אברהם. שם היה בית הספר של הכפר. איזור המועצה היה הגורן של הכפר.

(אני זוכרת שבכניסה לכביש שלנו, היה עץ אשל ענק שבצילו היו מחכים במשך הרבה שנים להכנסי לקבוץ).

לפני סלילת הכביש היו כמה דרכים לקבוץ. הדרך הראשית היתה מהקבוץ אל מחנה חומה ומגדל, שם היה ואדי עמוק. משם היו עוברים בתוך טינה, אחר כך על יד מסמיה הקטנה ומשם למסמיה הגדולה. הואדי הגרוע היה בין טינה למסמיה. כאשר היה בוגן גדול השתמשו בדרכים חלופיות שהיו פחות משובשות מהבוגן ועקפו את הואדי. היתה "דרך הנפוח" שהגיע לקצה הדרומי של מסמיה (ע"י תחנת הדלק של הנגב) ו"כפר הקנאים" שהיה ע"י רבדים.